

LÁZÁRY RENÉ SÁNDOR

Ujfalvy Krisztinához

ÍRTAM KOLOSVÁRTT, FÁRSÁNG MÚLTÁN,
BÓJTMÁS HAVÁBAN, ANNO 1817.

*Szókefalváról tova szállt Syréna!
Bólts, tanúlt elmék s nemes ifjak áldnak,
S bálázó delnők libegőn susogva
Kóltik a híred.*

*El-hagyád hűtlen Helicon virányit!
Nélküled nints több öröm-ünnep, ének,
Nints mosoly, jó kedv, se vidám Poesis –
Tsak dög enyészet.*

*Szólj, Barátném, mért szomorogsz magadban?
Hát Kolosvárott ki-kotsizni Véled
Senki sem fog már? Szamos-ági Sappho,
Tempei szent lény!*

*Új tavasz jöttén Te megént hiányzol –
Nélküled pattan ki a rügy, de régibb
Verseid zengvén repeső rigókkal
Ébred a hajnal.*

*Oh Mező-Tsávás tsalogánynya, hagyd el
Gyász-magányodnak remetés stalitját,
Hol lutsok tsattog, s tsak ebek tsabolnak
Éjji homályban.*

*Hagyd Mező-Tsávást! Lotsógó sarakba
Hadd merüljön bé fuvaros szitokkal!
Szállj közénk, bútól keserült Corinnánk,
Krisztina lelkem!*

Euphrosyné

Apai dédanyám, Lázár Farkasné, született Kornis Anna Frusina költői levélkéje barátnéjához, a Mezőcsávásra visszavonult Máté Jánosné Ujfalvy Krisztinához, aki szintén sok búskomor költeményt írogatott akkoriban, férje betegeskedése alatt, majd bánatos özvegységében, holott azelőtt ünnepelt szépség és poétia volt – híres (olykor piczikét botrányos) nőalakja az erdélyi társasági életnek s a kolozsvári literatúrai szalónoknak. Dédanyám versét (nagy meglepetésemre) a mező-csávási tiszteletes úr Maros-Vásárhelyen tanuló fia hozta be nekem a Teleki Tékába, 1889 áprilisában, amidőn (Kolozsvárról szabadulván) néhány napot a csakis ott fellelhető „Description de l’Egypte” köteteinek tüzetes tanulmányozására fordítottam. Amint kiderült, dédanyám költeményét Kazinczy „Tövissek és virágok” című könyvében találták meg tavaly húsvétkor: kihullott belőle. A kézirat hátlapjában néhány sietős sor: „*Drága Krisztinkám! Nem akartam vala el-küldeni Neked, hogy ne fájdítsalak. Most mivel alkalmam is vagyok rá, még-is el-küldöm Neked, hogy tudgyad: hiányzol! Látlak-e még? Pünkösdre fölútzhatnál Hozzánk Kolosvárra. Várlak, küldj hírt Felőled! Őlel: Frosinád!*” Alatta más kéz írása: „*Lázáryné írta még májusban, sebtiben, Sáron-Berkéről. Ugyan minek? Ugyan kinek? Én? Oh a kedves lélek!*”

Vásárhelyi úrhatnámok

BOLYAI JÁNOSRÓL

*Rühellték a bolond Bolyait:
„Csupán az Időt rabolja! Itt
Vakbél az Appendix –
Számunkra az sem fix,
Ki tudás szekerit tolja!” Kvitt.*

Maros-Vásárhely, 1891. január 24.

Italia mia

FROSINA AMALFIBAN,
MAGGIO, ANNO 1819.

*Húsz esztendeje múlt, szálltam e földeket –
Könnyed, meszsi madár, bóldog időm röpült,
S mint dísz-bárka ha ring drága Venézián,
Úgy telt el pazar életem,*

*Álmok közt lebegőn, dús paloták során,
Fársárgolva ki-gyúlt értem a Carnevál,
Ám víg lángja ki-húnyt, bőjtire Firenze várt
S buzgó nápolyi fény-vidék.*

*Húsz esztendeje hogy szálltak a szép hetek!
Jártam Pozzuolit, Stabia tájait...
Oh jajj, most ugyan-itt mit keresek megint?
Ismét Caprin, Ischián*

*Nézek tenger azúrt, szirt-harapó habot,
S hullám-fal fővenyen pergeti pertzeim:
Omlik, zúdul a part, gyűlnek a tegnapok,
S gyorsan fogynak a holnapok*

*Húsz esztendeje tsak!... S már-is olyan vagyok,
Mint lávába kövült pompeji hűlt romok:
múltakból ki nem ás por s hamu-rétegek
Poklából soha senki sem.*

Addenda

*Tíz esztendeje így írtam Amalfiban
Indulván hamarost Parthenopé felé,
Majd Rómába, a hol tombol a szent tavasz,
S fontanák musikája zeng.*

*Szép volt Antium és enyhet adó Tibur!
Szép volt kertek ölni érzeni végre: mért
Olly szépséges a lét víz-zuhogása? Mért
Sírnak régi szökő-kutak?*

Kolozsvárott, 1829. Martius 31-én,
Lázary Anna Frusina által.

Életem eddigi legnagyobb, legváratlanabb és egyszersmind leghihetlenebb felfedezése ez a vers: valamiképpen csakis a Szent Véletlen művének megnyilatkozása lehet! A Teleki Tékában, Piranesi csodálatos, antik témájú római rézmetszeteinek beható tanulmányozása közben akadtam rá: amúgy is eléggé bódultan teregettem magam elé a páratlan rézkarcz-gyűjteményt, amidőn egyszer csak hirtelen rálapoztam apai dédmamám olaszthoni emlékeire... (Annál a képtáblánál, amely Caius Cestius Epulo piramisát ábrázolja a Porta San Paolóval, vagyis az ókori Porta Ostiensisszel, az Aventinus lábánál.) De hogyan kerülhetett éppen ide Eufrosina elégiája? Nyilván, ő maga is itt lapozgathatta, nézegethette valaha, valamikor Piranesi műveit... Köztük feledte volna e költeményt? Esetleg szántszándékkal hagyta itt? Nem értem, miért? Egyfajta üzenetnek?... Talán közölni szeretett volna valamit – s meglehet, hogy éppen velem, eljövendő dédunokájával? Ez hihetetlenül megnyugtató, s mégis hátborzongatóan nyugtalanító kérdés marad számomra, immáron mindörökre. *Történt pedig mind ez Maros-Vásárhelyt, egy napsütéses, igazi, tavaszi délutánon, 1897. április 8-án.*

Badarságok, szóbeszéd

*Van egy hely, úgy hívják: Trianon –
Túl Tordán, Tusnádon, Tihanyon...
Benne sok francia,
Semmi garancia –
Minket meg új járom, iga nyom.*

*

*Tengődünk itt Targu Muresen.
Fejünket nem tartjuk üresen:
Gonddal, búval tömve,
Mint hússal vajzsömle.
Fejünkben több tarka zűr esen:
Téveszmék s ideák
Telítnek ideát...*

*Fejüket vakarjuk urasan
Vásárbelyt vagy Targu Muresen.*

*

*Volt egy hely, úgy hívták: Vásárbely.
Kezdele lekopott – már Sárhely...
Benne sír Lázár,
Míg a Sors vásári
Marhákból végzetes kását fej.*

Helyben (és helybenhagyva) 1921. áprilisában

SILVIA TIPERCIUC